

**Harjutus 113. A.** Lisa komad õigesti.

1. Ta tuleb homme ega sul ei ole midagi selle vastu. 2. Jäin ülesandega hätta ehk aitad. 3. Ta vedas sind alt ja sina ei mõista. 4. Mulle meeldib elusaatuste sügav kujutamine klassikute loomingus nagu Tammsaare ja Dostojevski romaanides.

Mõnikord võib sidesõnal olla tavapärasest erinev tähendus: *ehk* = võib-olla, vahest; *või* = vastasel korral; *ega* = vist ei; *ja, ning* = aga, kuid; *nagu* = näiteks.

**B.** Pane komad.

1. Peeter Sauter kes alustas 90ndate algul olmekirjanduse loomisega ja Kaur Kender olid väga loetavad autorid ehk oleksid nad praegugi või tahaks keegi vastu vaielda kui poleks uusi rabavaid mehi peale tulnud nagu näiteks Mihkel Raud 2. Sass Henno meie olmekirjanduse viljeleja ja teda ületrumpav Mihkel Raud kujundavad kirjandus- turgu ega see pole vastuvõetav kõigile lugejaile. 3. Naistekirjanduse esirinnas on olnud Kerttu Rakke ja Kati Murutar ning kes saab selle vastu olla ega armastusteema jäta kedagi külmaks.

**Harjutus 114.** Põhjenda komakasutust.

**A.** Poiss tuli, **kui** oleks tal tiivad seljas.

Poiss tuli **otsekui** võitja.

Poiss **justkui** võitja tuli uljalt.

Poiss tuli **nagu** eelmisel korral.

Võrdluses kasutatakse koma, kui on tegemist \_\_\_\_\_ lausega (kaks öeldist), sidesõna alustab kõrvallauset, s.t võrdluslauset.

**B.** Tuleks **vaid** lumi maha, küll **aga** suusataks.

Sina oled **aga** mind aidanud. Usun üle kõige **vaid** sind.

Kui **aga** ja **vaid** esinevad \_\_\_\_\_ tähenduses, siis koma \_\_\_\_\_.

**C.** Tulgu visiidile **kes** tahes.

Tee **mis** tahes, ikka ei tule välja.

Ta tegi seda **mis** eilegi.

Sõna **tahes** ühendi või võrdluse tähenduses oleva asesõna ette koma \_\_\_\_\_.

**D.** Minu ammune **soov kohtuda** ministriga sai teoks.

**da-tegevusnimelise** täiendi ette koma \_\_\_\_\_.

**E.** Pane vajaduse korral koma, jälgi eespoolseid reegleid.

Kui ühiskonnas midagi muutub kajastub see ka kirjandus- ja kunstimaailma loomevõtetes kui ühiskonna peegeldus. 19. ja 20. sajandi vahetusel kujunes välja modernistlik kirjandus otsekui uus inimhinge seletamise püüe aga seegi laad ei jäänud kestma. Küll aga tõi modernism uusi stiilivõtteid nagu näiteks sümbolism impressionism ekspressionism jt. Eelmise sajandi lõpp kui globaliseerumise aeg sünnitas postmodernismi mille püüe kujutada elu haaramatu ja mõistatuslikuna on andnud palju häid teoseid. Olgugi et üldine maailmakirjanduse pilt on kirev eksisteerib selle kõrval vana hea realism mis tahes teemal. Väga mõjuvaid romaane suudavad vaid elus palju kogenud autorid luua nagu sõdade läbikäinud Remarque ja Hemingway Vonnegut, viimane aga juba postmodernismi võtmes. Lugeja otsib teoses enamasti ennast aga ei põlga ära ka välja-mõeldud fiktsioone igavene soov kogeda midagi enneolematut viib lettidele ulmeteosed ja kriminaalromaanid. Kirjandus elab oma elu nagu ka vanasti kui ei olnud raadiot televisiooni ega arvutit. Inimene kui uudishimulik olevus tahab kõike teada mis tahes allikast seda ka ei leitaks.

**Harjutus 115.** Märgi koondlause korduvad liikmed ja pane vajalikud kirjavahemärgid.

1. Tuulemüha kuusetukas kurepesa korstna otsas lakkamatu linnulaul see on maaelu romantika. 2. Tugevad mehed kõrged kuused muhklikud kadakad läbi-segi lehtpuudega jäävad Hiiumaad meenutama. 3. Kokkutulekul olid lapsed ja vanemad nii suured kui ka väikesed. 4. Kogesin kõike põnevat meresõitu kala-toitu igasuguseid kalamehejutte. 5. Mõnus päikeselõõm lõkketule pragin särisev lihapann seda oli ta suvel tunda saanud. 6. Mets oli niiske hämar salapärase. 7. Mingi mõttevarelus tundehehk unistus võib paberil sündida luulena. 8. Eestlase identiteeti analüüsides tuleb pilk pöörata meie endi kirjanduse kunsti ja muusi-

ka poole. 9. Aednik imetles tulipunast pikavarrelist roosi. 10. Legendaarne vanamemm on kui eestluse elujõu kehasus ta tuli meiega kaasa ronis nurisemata bussi teisele korrusele tegi kaasa kõik käigud huvitus kõigist ja kõigest. 11. Ta oli juunis külastanud Ida-Virumaal Mäetaguse põhikooli. 12. Muljeterikas oli reis Põlva- Võru- ja Setumaale.

**Harjutus 116.** Märgi lisandid ja ütted ning pane kirjavahemärgid.

1. Kuule Mart kas sa puudusid taas põhjusest? 2. Vabandust õpetaja Mets selgitage seda osa uuesti et võiksite sellest paremini aru saada. 3. Loodusesõber Rein Tamm korraldas linnas valgete rooside istutamise. 4. 2003. aasta oli kuulutatud F. R. Kreutzwaldi „Kalevipoja” looja aastaks. 5. Kunstnik Jüri Kask Eesti Maalikunstnike Liidu liige esines isikunäitusega Suurbritannias. 6. Alar Karis kunagine Eesti Maaülikooli rektor juhtis 2007. aastal Tartu Ülikooli. 7. Tütreke kulake kartis isegi kukelaulu. 8. Sina poisivolask ära käi õunavargil! 9. Teie sõbrad ju mõistate et nähtud filmis kajastus pelgalt kunstitöde. 10. Otepää Eesti talvepealinn suudab korraldada kõrgtasemel suusavõistlusi. 11. Võitsin Maretit oma pinginaabrit kabes ja uurisin kuidas ta suhtub malesse. 12. Klassijuhataja kui meie vaieldamatu liider osales igas klassi ettevõtmises. 13. Kalle Kivi tõelise organisatorina korraldas meile laevareisi Kihnu. 14. Oskar Lutsu jutustuse „Kevade” autori tegelaste valik pärineb Palamuselt. 15. Jaan Tätte Eesti tuntud näitleja ja laululooja on palju kuulsust kogunud ka oma näidenditega.

**Harjutus 117.** Pane komad.

1. Nii üksikisiku riigi kui ka kogu maailma käekäik oleneb paljudest suurtest ja väikestest otsustest. 2. Iga inimene tahab silma paista kas kogu maailmale mingile teatud ringkonnale või siis oma sõpradele. 3. Salingeri teos „Kuristik rukkis” räägib Ameerika elust peategelase Holden silmade kaudu. 4. Publikut näha tähendaks kogeda vastuvõtu emotsioone. 5. Ka need probleemid nagu varasemadki pole lahendamatud. 6. Psühholoogia kui omaette teadusharu püüab muu hulgas määratleda isiksuse tüüpe. 7. Kõigil endast vähegi lugupidavatel inimestel on unistused illusioonid. 8. Poiss vaeseke jääb ikka hiljaks.

**Harjutus 118.** Pane komad.

Tänavune kevad saabus pikkamisi aga ühel päeval äkki. Vana paljuharuline kastanipuu meie koolimaja ees mu klassi akna all läks lehte mõne päevaga. Väsinud kuid kevadeootusest õnnelikud koolilapsed ihkasid kooliparki ja jalgpalliväljakule.

Õpetaja pani vana kulunud õpiku kõrvale ja innustas meid õue minema. Gümnaasiumilõpetajad aga tegelesid eksamiteks valmistumisega. Eksamisessioon algas juba ühel aprillikuu laupäeval 26. aprillil. Üleminekueksamid lõpevad reedel 10. juunil. Teisipäeval 14. juunil sõidame ekskursioonile Leedumaale Trakaisse iidse Leedu linna. Märkamatult algas see suvi ihaldatud oodatud ja paljutootav.

**Harjutus 119.** Pane kirjavahemärgid ning erista liht- ja liitlaused.

1. Noored ei loe väärtkirjandust vaid pigem klantspiltidega ajakirju. 2. Meie treener oli noor aga võimekas. 3. Harjutasime näidendit põhjalikult kuid paraku edutult. 4. Kirjavahemärkide kasutamist õpiti usinalt kuid ometi eksiti just liitlauset puhul. 5. Kaht tegelast seovad lapsepõlvesõprus ja kiindumus ent lahutab erinev elusaatus. 6. Varjunime all kirjutas kirjanik lugusid mitmesugustest žanritest draamasid vesteid följetone ja reisikirju. 7. „Kuningal on külm” on allegooriline näidend autor kõneleb kaasaja vastuoludest puudutab elu varjukülgi ning üldistab kogu inimkonna saatust. 8. Draama kui žanr pole siiski taandunud komöödiade ees. 9. Mis juhtub siis kui kõik inimesed mõtlevad vaid iseendale? 10. Loovinimesed nagu kirjanikud kunstnikud muusikud reageerivad valuliselt ühiskonna kitsaskohtadele. 11. Poiss kadus nagu tina tuhka. 12. Tsiteerisime teksti õhinaga nagu oleksime tõelised kõnemehed. 13. Kui saaksin sind aidata annaksin sulle uue võimaluse esinemiseks. 14. Eesti kirjanduses on nii häid kirjandusklassikasse jäänud näidendeid kui ka oma aega jäänud teoseid.

**Harjutus 120.** Tähistä pea- ja kõrvallause ning lisa kirjavahemärgid.

1. Selgus et Kaur Kenderi skandaalne kolumn president Pätsi kohta pani nii meedia kui ka rahvuslikult meelestatud tegelased kihama. 2. Et ehitada on vaja õppida. 3. Kuigi ma teda pigem vastaseks olen mõelnud ühtis meie arvamus põhiküsimustes. 4. Poiss kes oli sõnapidaja ja tüdruk kes tundus tuulepeana treenisid mõlemad innukalt. 5. Autor ei avaldanud teost enne kui oli seda põhjalikult redigeerinud. 6. Koolilehes avaldas retsensiooni nooruk kel on ladus sullejooks kuid jääb vajaka kultuuritausta tundmisest. 7. Tänapäevalgi usutakse et inimene ammutab jõudu hiiesalust kus suure looduse jõud teda toetab. 8. Kogu loodus seega vesigi on reostunud nii et igas veekogus ei saa ujuda. 9. Mets mis varem kerkis silme ette kui sein oli langetatud ja laastatud nii kuidas metsavargale sobis et aga palke oleks kergem välja vedada. 10. Kui olime marjad korjanud ja mahla aurutanud kinkis ema meile võrkkiige kus oli mõnus lesida.